
Az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolata a szerb és a magyar büntetőeljárás kezdeti szakaszában

Vári Vince*

A tanulmány a szerb és a magyar büntetőeljárás nyomozati szakaszában vizsgálja az ügyész és a rendőrség kapcsolatrendszerét. Az ügyészség alkotmányos helyzete mellett bemutatásra kerül a szerb büntetőeljárásjogban az ügyész irányító szerepe a nyomozás megelőző eljárási szakaszban. Ismertetésre kerülnek Magyarországon azok a tényleges ügyészi jogkörök, amelyek az előkészítő eljárásban, a felderítésben és a vizsgálatban jelölik ki az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolatának alapjait. Külön kiemelésre kerül a nyomozás megindításával és feljelentéssel kapcsolatos döntések csoportja. Az összegzés az összehasonlító elemzés következtetéseit tartalmazza.

Kulcsszavak: ügyész, nyomozó hatóság, nyomozás, feljelentés, előkészítő eljárás

Relation between the prosecution and the investigating authority in the initial stages of Serbian and Hungarian criminal proceedings

The study examines the relationship between the prosecutor and the police during the investigative phase of Serbian and Hungarian criminal proceedings. In addition to the constitutional status of the prosecutor's office, the leading role of the prosecutor in Serbian criminal procedure in the pre-trial phase of the investigation is presented. In Hungary, the actual powers of the prosecutor, which determine the basis of the relationship between the prosecutor's office and the investigating authority in the preliminary proceedings, the investigation, and the exploration, are described. The group of decisions to open an investigation and denunciation are highlighted. The summary contains the conclusions of the comparative analysis.

Keywords: prosecutor, investigating authority, investigation, report, preparatory procedure

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.1.1942>

1. Bevezetés

Közismert, hogy a nyomozati tevékenységek zöme alapvetően kriminalisztikai és nem eljárásjogi irányultságúak, ebből következően a felderítő tevékenység elsősorban bűnügyi terepmunkával, és a bizonyítási tevékenységet támogató

* Egyetemi adjunktus, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Büntető-eljárásjogi tanszék, ORCID: 0000-0001-6416-1645

szakmai aktivitás fokozásával javítható. Az ügyészség és a nyomozó hatóság nem megfelelő kapcsolatából eredő hatékonysági problémákat éppen a működés (mint szervezet) és a tevékenység (mint a nyomozati feladatok ellátása) ellentmondása okozza, hiszen amíg a rendőrség nyomozó hatóságainak működését a rendőrség vezetése, addig ugyanennek a szervezetnek a konkrét nyomozati tevékenységét az ügyészség felügyeli és irányítja.

A 2011. évi 72. számú szerb büntetőeljárás törvény (továbbiakban: CPC.) már hatályba lépése előtt számos módosításon esett át. Az elhúzódó jogalkotási folyamatban végül 2013. október 1-én lépett hatályba. A megelőző módosítások egyik kiemelt indoka a hatóságok megváltozott szerepköre, azon belül is az ügyész hatáskörének kiterjesztése volt a nyomozási szakaszban.¹ A magyar büntetőeljárás törvény ennél rövidebb ideje van csak hatályban², melyet megelőző időszak jogalkotási folyamatában a szakma ugyancsak felismerte a téma fontosságát, ennek okán számos előremutató javaslatot tett az ügyészség és nyomozó hatóság kapcsolatrendszerének átalakítására és fejlesztésére. Ezekből törvényi szinten jelentős reform megoldások kerültek be a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvénybe (továbbiakban: Be.), ennek ellenére – a korábbi törvény hatályának időszakához képest – vajmi keveset változott a nyomozások gyakorlata. Különös tekintettel arra, hogy a normatív módosítások mellett szervezeti átalakítás nem érintette a büntetőeljárás eme két hatósági résztvevőjét. A büntetőeljárás szerepkörök hatásköri tartalma mellett döntő jelentőségű az ügyészség és a rendőrség mindenkori alkotmányos helyzete az adott országban, ezért a téma komplexebb értelmezése érdekében megkerülhetetlen e területet érintő kitérő. Ez az összehasonlító tanulmány arra reflektál, hogy az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolatának szigorúbb vagy enyhébb törvényi szabályozása ellenére sem feltétlenül teljesül a gyakorlatban a hatékony büntetőeljárás objektív követelményrendszere. Mindezek fényében a vizsgálat az azonos jogintézmények általános és részletszabályainak bemutatásával ütközteti a két ország ügyészi és nyomozó hatósági kapcsolatának sajátos vonásait a nyomozást megelőző eljárásban, illetve a nyomozási szakaszban.

2. Az ügyészség alkotmányos helyzete

Hazánkban az ügyészség az állami közvádoló hatóság, melynek legfontosabb feladata a bűncselekmények üldözése és a bűncselekmények elkövetőinek vádolása a bíróság előtt. Ezen feladatok mellett a büntetés végrehajtás feletti felügyeletet is ellátja.³ Az ügyészség tehát a vádról dönt, de a vád előkészítésének feladatait teljes egészében a nyomozó hatóság látja el. Ez a tevékenységi kör általános megnevezése a

¹ Ilić Goran: Position of the Public Prosecutor according to the new CPC. In: *Current Issues of the Criminal Legislation (normative and practical aspect)*. Serbian Association for Criminal Law Theory and Practice (szerk: Bejatović Stanko), Belgrade, 2012, 160–165. o.

² 2018. július 1-én lépett hatályba

³ Varga Zs. András: Ügyészség, in: *Bevezetés az alkotmányjogba* (szerk. Trócsányi László – Schanda Balázs), HVG-ORAC Lap-és Könyv Publisher Kft., Budapest, 2016, 337. o.

nyomozás. Ennek során kerül felderítésre az elkövető személye, a történeti tényállás legfontosabb elemei, illetve összegyűjtésre és biztosításra kerülnek a bizonyítás eszközei.⁴ A Be. egyik „újítása”, hogy az ügyész helyett az ügyészséget használja, kivéve azokat a szabályokat, ahol az adott ügyben eljáró ügyésztől rendelkeznek. E változást a törvény azzal indokolja, hogy a hazai szervezeti megoldás szerint minden ügyész az ügyészség nevében jár el, amelynek során ügyészi jogokat gyakorol.⁵ Az ügyészség függetlensége Magyarországon jelenleg mindenekelőtt azt jelenti, hogy sem az ügyészség, sem a legfőbb ügyész nincsen alárendelve más államhatalmi tényezőnek.⁶ Az *ügyészség „olyan integritással rendelkező szerv, ahol a függetlenség csak a testületet illeti meg. Belső függetlenségről nem beszélhetünk.”*⁷ Maga a szervezet az alá-fölérendeltségre épül, és így a hierarchizált modellnek megfelelően működő intézmény⁸ A legfőbb ügyész sem közvetlenül, sem közvetve nem utasítható valamely meghatározott tartalmú egyedi döntés meghozatalára vagy megváltoztatására.⁹ Az ügyészi tevékenységgel összefüggésben az ügyész jogait és kötelességeit csak törvény állapíthatja meg. A szerb büntetőeljárás törvényével szemben a magyar eljárásjogi rendszerben az ügyészi szervezet sajátos jellege nyújtja a garanciát arra, hogy az egyes ügyészek felelősségi kérdése szakmai alapon ne merülhessen fel, hiszen minden jelentős kérdésben a felettes dönt. Miközben alapvetően független a törvényeknek alárendelt szervezetről beszélünk. A fő különbség, hogy Magyarországon egy olyan ügyészi rendszer épült ki, amely szigorú alá fölérendeltség jellemez, miközben a szervezet csúcsán álló egyszemélyi vezető törvényhozás előtti felelőssége, és számonkérhetősége rendkívül korlátozott. Az ügyészség függetlenségének szunderdjait a Velencei Bizottság foglalta egybe a 2010-ben született állásfoglalásában.¹⁰ Az ügyészi szervezetet a legfőbb ügyész vezeti és irányítja, kinevezi az ügyészeket. A legfőbb ügyész kivételével az ügyész szolgálati jogviszonya az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig állhat fenn. A legfőbb ügyészt az ügyészek közül a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja kilenc évre. A legfőbb ügyész megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Emellett a legfőbb ügyész évente beszámol tevékenységéről az Országgyűlésnek. Az Alaptörvény rögzíti az összeférhetetlenség szabályait is, ebből következően az ügyészek nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.¹¹ És kijelöli a

⁴ Balláné Füstzer Erzsébet. - Borszéki Győző - Lakatos János: *Kriminálmetodológia*, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2000, 60. o.

⁵ Nyíri Sándor: A nyomozó hatóságok és az ügyészség kapcsolata a büntetőeljárásról szóló törvényben. *Belügyi Szemle*, 66 (2018) 6., 6.o.

⁶ Ligeti Miklós: Az ügyészség mint a büntetőpolitika szereplője In: A büntető hatalom korlátainak megtartása : A büntetés mint végső eszköz : Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére (szerk.: Borbíró Andrea, Inzelt Éva, Kerezi Klára; Lévy Miklós, Podoletz Léna), Budapest, Magyarország, ELTE Eötvös Kiadó, 2014, 329. o.

⁷ Polt Péter – Varga Zs. András (szerk.): *Az ügyészek nagy kézikönyve*, Budapest, Complex kiadó, 2013, 32.o.

⁸ 2011. évi CLXIII. törvény (Ütv.) 3. § (1) bekezdés

⁹ Hack Péter, Viták az ügyészségről. *Beszélő*, 8(2003)12., 4.o.

¹⁰ CDL-AD (2010) 040. (megtekinthető:

<http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD%282010%29040-e>)

¹¹ Nemes Nikolett: Az ügyészi függetlenség összehasonlító vizsgálata. *Comparative Law Working Papers*,

szabályozási szintet is, amikor úgy rendelkezik, hogy az ügyészség szervezetének és működésének, a legfőbb ügyész és az ügyészek jogállásának részletes szabályait, valamint javadalmazásukat sarkalatos (vagyis kétharmados) törvény határozza meg. Magyarországon tehát az ügyészség független a végrehajtó hatalomtól, kizárólag a törvényeknek van alárendelve, addig a rendőrség a végrehajtó hatalom része.¹² A korábban hivatkozott Velencei Bizottság azon álláspontja, hogy a legfőbb ügyész jelölésének folyamatában „a jelölt szakmai rátermettségéről be kell szerezni a jogi szakma (beleértve az ügyészek) és a civil szervezetek véleményét.”¹³ Ezen előírás a magyar jelölési folyamatban végül nem szerepel. A legfőbb ügyész megválasztásának hatályos szabályai még azt sem zárják ki azt, hogy az országgyűlés olyan személyt válasszon, aki mögött sem politikai, sem szakmai konszenzus nincsen.

A kontinentális Európa modern ügyészségeinek kialakulása – és máig tartó változásai – alapján kimondható, hogy az ügyészség közjogi státuszának, az állami szervek rendszerében elfoglalt helyének, különösen pedig a kormányzathoz való viszonyának még a francia megoldás széles körben kifejtett hatása ellenére sincs egy egységes európai modellje.¹⁴ A bűnüldözési és vádhatósági jogkörökkel bíró prosekutor típusú ügyészség jellemzően a végrehajtó hatalomnak alárendelten működik, míg a büntetőjogi területen kívül is szélesebb – közérdekvédelmi – jogkörrel rendelkező prokuratúra típusú ügyészség jellemzően a kormányzattól független, és legfeljebb a népszuverenitást megtestesítő parlamentnek vagy az uralkodónak van alárendelve.¹⁵ Az egyes európai mintákat megvizsgálva megállapítható, hogy nem szükségszerű feltétel a parlamentnek alárendelt ügyészség.¹⁶ Az ügyészség alkotmányos helyzetéből adódik, hogy a legfőbb ügyész és az Országgyűlés kapcsolatának alapvető szabályait az Alaptörvény tartalmazza, de az alkotmányos szabályozás nem teljes körű.¹⁷ A legfőbb ügyész kiválasztásába szakmai alapokon nyugvó és mindenfajta politikai beállítottságtól mentes szakértelmet kell bevonni. Ez azonban elég megosztó kérdés, mert az ügyészség olyan jelentőségteljes feladatokban jár el (pl. vádemelések), amelyek befolyással vannak Magyarország működésére, ezért mindenképpen fontos, hogy a kormányzatnak legalább minimális ráhatása legyen a legfőbb ügyész megválasztására. Már ebben a kontextusban is megjelenik a kormánynek alárendelt ügyészség gondolata.¹⁸ Az ügyészség kormányzati alárendeltségének hiánya eszköztelenné teszi a mindenkori kormányt a büntetőpolitika alakításában. A parlamenttel való szorosabb kapcsolat túlpolitizálná az ügyészséget, míg a kormány alá rendelés megszüntetné ennek a veszélyét.¹⁹ Máskülönben a teljesen független

1(2019)4–5. 23. o.

¹² Hack: i.m. 2.o.

¹³ CDL-AD(2010)040. XIII. Conclusion. 87. 1. 16.

¹⁴ Kiss Anna - László Balázs: A modern ügyészség kialakulása és típusai a kontinentális Európában. *Ügyészek Lapja*, 28 (2021) 3.65-74.o.

¹⁵ Polt Péter – Varga Zs. András (szerk.): i.m. 21. o.

¹⁶ Bócz Endre: Az ügyészség alkotmányos helyzetéről. *Ügyészségi Értesítő* (1994) 3., 4. o.

¹⁷ Alaptörvény 29.cikk.

¹⁸ Hack Péter: *Az ügyészség*. MTA TK Jogtudományi Intézet, 2014. 483-484.o.

¹⁹ Hack Péter: Az ügyészség alkotmányos helyzete és az új büntetőeljárási törvény. *Magyar Jog*. (1998)

ügyészség gondolata távol áll a magyar jogi hagyományoktól.²⁰ A szocializmust megelőző időszakban a kormány alá volt rendelve az ügyészség, azaz Magyarországon közjogi hagyományok is emellett szólnak. Olyannyira, hogy a végső szavazásnál csak igen szoros arányban (111:94) sikerült elfogadtatni az ügyészség igazságügy miniszter alá rendelését.²¹ Másik oldalról a büntetőeljárás legalitás elvének érvényesülését veszélyezteti a kormánynak és igazságügyminiszternek alárendelten működő ügyészség azáltal, hogy a végrehajtó hatalmat nem köti a legalitás elve és így az igazságügyminiszter a legalitás elvével ellentétesen is utasíthatja az ügyészt arra, hogy a törvényi feltételek fennállása ellenére ne (se) emeljen vádat.²²

A Szerb Köztársaság ügyészsége a végrehajtó hatalomtól nem teljesen független intézmény, mivel a Köztársasági Ügyészt és az ügyészeket is a kormány javaslatára választja a törvényhozó szerv, a Nemzetgyűlés.²³ Az ügyészek egyéni felelősséggel osztottan a köztársasági ügyésznek és a Nemzetgyűlésnek tartoznak.²⁴ Azonban a szerb ügyészség a magyar megoldáshoz hasonlóan mégsem vegytisztán az alárendelt ügyészségi modellbe tagozódik. Alárendelt ügyészségi modellben ugyanis az ügyészség a végrehajtó hatalomnak alárendelten működik, azaz a szervezetet a kormány az igazságügyi miniszteren keresztül irányítja. A végrehajtó hatalomnak alárendelten működő ügyészségi modellre találunk példát Ausztriában és Németországban. Ausztriában az ügyészségre vonatkozó törvény értelmében az igazságügyminiszter egyedi ügy eldöntésére nézve írásban adhat indokolt utasítást a szövetségi főállamügyésznek. Az irányítás azonban csak általános, konkrét hatáskörelvonást nem jelenthet. Jellegeből kifolyólag itt az ügyészség hatásköre a közigazgatás törvényességének felügyeletére nem terjedhet ki.²⁵

Ahogy a fentiekből nyilvánvaló a szerb ügyészek a magyar büntetőeljárástól eltérően egy kevésbé szigorú szervezeti rendszerbe tagozódnak be, ahol bár a politikai összeférhetetlenség alapkövetelmény, mégis a kormány javaslata lesz a döntő az egyes ügyészek kinevezésénél. Ebből következik, hogy az ügyészség szervezetét tekintve a kormány, így a végrehajtó hatalomtól nagymértékben függő szerv. Nyilvánvaló, hogy az egyes ügyek befolyásolásra nézve, a politikailag megbízható kontroll a büntetőeljárás döntő folyamatai felett erős pozícióval biztosítható. A büntetőeljárásokra gyakorolt „politikai természetű” hatóképesség a büntetőeljárás hatóságok, és különösen az ügyészség és a rendőrség szervezetrendszerével (kinevezés, centralizált vagy decentralizált irányítási modell, felelősségi rendszer) vagy a büntetőeljárásban gyakorolt hatáskörök szabályozásával

6., 335. o.

²⁰ Jakab András: *Az új Alaptörvény keletkezése és gyakorlati következményei*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Budapest 2011. 159.o.

²¹ Lőrinczi György: A magyar jogállamiság egyik feltétele: a kormánytól független ügyészség? *Magyar Jog*, 1991. november, 665-672.o.

²² Finkey Ferenc: *A magyar büntető perjog tankönyve*. Grill Károly Könyvkiadóvállalata. Budapest, 1916, 107.o.

²³ Szerb Köztársaság Alkotmánya, Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 98/2006, 158-159. §.

²⁴ Szerb Köztársaság Alkotmánya, i.m. 160.§.

²⁵ StAG. 29a. §. A hivatkozott szabályt ismerteti az osztrák szövetségi Igazságügy-minisztérium honlapja is, kiemelve a miniszteriális utasítás adásának feltételeit, (megtekinthető: <http://www.justiz.gv.at/internet/html/default/8ab4a8a422985de30122a92877dc6347.de.html>)

garantálható. Magyarországon a nyomozó hatósági feladatokat ellátására egységes, központi irányítású rendőrség és a Nemzeti Adó és Vámhivatal működik, addig a Szerb Köztársaságban vegyesen, centrális és decantralizált rendőrség lát el nyomozati jogköröket. Így a végrehajtó hatalom konkrét nyomozásokra irányuló befolyásának gyakorlása a rendőrség szervezetén keresztül nagyobb kihívást jelent a Szerb Köztársaságban, mint akár Magyarországon. Következésképpen a jogalkotó a büntetőeljárás döntő korai szakasza felett a vezető eljárási pozíciót, a politikai értelemben „lojálisabb”, és a rendőrségre képest központosítottabb miniszteriális irányítás alatt álló ügyészségre delegálta.

3. Az ügyész és nyomozó hatóság kapcsolatrendszere a szerb és a magyar büntetőeljárásban

A szerb büntetőeljárás reform tízéves folyamata és az új büntetőeljárás törvénykönyv 2011-es hatályba lépése szempontjából megfigyelhető, hogy a tudományos és szakmai közvélemény még mindig kritikusan szemléli a törvény által alkalmazott egyes eljárási megoldásokat. Különösen a jogi, politikai és eljárásjogi célok teljesülésének gyakorlati aspektusait érinti negatívan a szakmai diskurzus. Az egyik ilyen vitatott kérdés a nyomozást megelőző eljárás normatív kidolgozása, annak a nyomozási szakasztól való megkülönböztetése, ezáltal a büntetőeljárás hatékonyságának elvi teljesülése.²⁶ A szerb büntetőeljárás ugyanis három szakaszból áll, és ezek külön is rész szakaszból állnak. A szakaszok a következők: előkészítő szakasz, fő szakasz és a jogorvoslati szakasz. Az előkészítő szakasz három szakaszból áll: nyomozás előtti szakasz, nyomozás és vádemelés. A főszakasz a főtárgyalás előkészítésének szakaszaiból, a főtárgyalásból és az elsőfokú határozat kihirdetéséből és közzétételéből áll.

Az ügyész pozíciója, illetve a nyomozást megelőző eljárásban betöltött vezető szerepe szempontjából vizsgálva két olyan szakasz van, amely különös figyelmet igényel.²⁷ Ennek megfelelően a büntetőeljárás előkészítő szakasza a vádiratig az eljárás ügyészi részének, míg a nyomozás előtti eljárás a nyomozati szakasz elemének minősül. A nyomozást megelőző eljárás, amelyet a korábbi eljárási törvény szerint előzetes bűnügyi nyomozásnak neveztek, megtartotta a kevésbé formális eljárási szabályokhoz kötött jellegét, ahol viszont az ügyész már vezető szerepet kapott.²⁸ A nyomozást ugyanis a nyomozás lefolytatásáról szóló határozat meghozatalával indítják meg az ügyész és a rendőrség által a nyomozást megelőző eljárás során tett első bizonyítási cselekmény előtt vagy közvetlenül azt követően, és legkésőbb attól a naptól számított 30 napon belül, amikor az ügyészt tájékoztatták

²⁶ Bejatović Stanko: *Reform of Criminal Procedural Legislation of Serbia and International Legal Standards*, Journal of Criminology and Criminal Law, Belgrade, Serbia, 2016.

²⁷ Čvorović Dragana: *The Public Prosecutor as a Powerful Figure of the Modern Criminal Procedural Legislation*, *Crime and Society of Serbia*. Institute for Criminological and Sociological Research, Belgrade, 2015, 80- 95. o.

²⁸ Škuljić Milan: *Bases of Criminal Investigation*, *Journal of Criminology and Criminal Law*. Serbian Association for Criminal Law and Practice, Belgrade, 2011. 103. o.

a rendőrség által tett első bizonyítási cselekményről.²⁹ Ennek megfelelően, bár a jogalkotó kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a nyomozás a büntetőeljárás első szakasza, a nyomozás lefolytatásáról szóló határozat csak formálisan választja el a nyomozást megelőző eljárást és a nyomozási szakaszt, miközben a kulcsfontosságú fogalmakat, mint például az elkövető személyét érintő lényegi bizonyítás és az ügy vizsgálatának hangsúlyát már a nyomozásra helyezi át.³⁰

A szerb büntetőeljárásban a nyomozás és a nyomozást megelőző eljárás azonos gyanúsint megalapozottsága mellett indul, és mindkét fázis szakasz kezdődhet ismert vagy ismeretlen elkövető ellen. Azonban, ha konkrét személy ellen indul, akkor ugyanazon gyanúsint szükséges mindkét szakaszban, ezzel a két eljárás párhuzamosságának aggályait és ezzel az eljárás hatékonysági problémáit veti fel.³¹ A nyomozást megelőző eljárásra akkor kerül sor, amikor megalapozott a gyanúja annak, hogy bűncselekményt követtek el, amely ellen hivatalból indulhat büntetőeljárás. Ilyen esetben a rendőrség köteles megtenni a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a bűncselekmény elkövetőjét megállapítsák, illetve megakadályozni, hogy a bűncselekménnyel gyanúsítható személy megszökjön, vagy elrejtőzön.³² Ezen túlmenően megtalálni és biztosítani a bűncselekmény nyomait és a bizonyítékként szolgáló tárgyi bizonyítási eszközöket, valamint rögzíteni minden olyan lehetséges személyi bizonyítási eszközből származó információt, amely hasznos lehet a büntetőeljárás sikeres lefolytatásához. Ehhez segítségül szolgálhat az úgynevezett e-nyomozás (raszter nyomozás), amely a kriminalisztika új kutatási területének tekinthető.³³

Ezért nincs szükség formális eljárási döntésre az előzetes nyomozati eljárás megindítására. Elegendő csupán az objektív feltételek megléte, amelyek a gyanú alapjául szolgálnak, arra hogy olyan bűncselekményt követtek el, amely miatt hivatalból büntetőeljárás indulhat. Szükséges azonban kiemelni, hogy tartalmát tekintve a megelőző eljárás megindítása és lefolytatása többnyire informális jellegű.³⁴ Ami azt jelenti, hogy e szakaszon belül elsősorban olyan bűnügyi, operatív cselekményekre kerül sor, amelyeknek nincs közvetlen bizonyító ereje. A nyomozást megelőző eljárásban tehát olyan bizonyítási cselekményekre kerül sor, amelyek bár a törvényi előírásoknak megfelelően történnek, és a későbbi büntetőeljárásban

²⁹ CPC. 296. §. (2) bekezdés

³⁰ Banović Božidar: Police and "Parapolice" Powers and Criminal Prosecution, in: *Organization of judiciary and efficiency of judicial protection (European standards and the situation in Serbia) - Criminal legal aspect. Serbian Association for Criminal Law and Practice*, (szerk: Bejatović Stanko),, Belgrade, 2018, 150-165. o.

³¹ Mijalković Saša - Čvorović Dragana - Turanjanin Veljko : Efficiency as an International Standard in Criminal Procedural Legislation of the Republic of Serbia-Toward European Union. in: *Towards a better future: Democracy, EU Integration and Criminal Justice. Faculty of Law, „St. Kliment Ohridski” University- Bitola, Republic of North Macedonia* (szerk: Ilik Goran), 2019. 134-147.o.

³² Čvorović Dragana: Police as a Subject of the Concept of Prosecutorial Investigation according to the Working Version of the Criminal Procedure Code from 2010. in: *New solutions in criminal procedure legislation - theoretical and practical aspect. Serbian Association for Criminal Law and Practice* (szerk: Bejatović Stanko), Belgrade, 2014, 187-199. o.

³³ Nyitrai Endre: Az interoperabilitási e-nyomozás alapjai, *Belügyi Szemle*, 66 (2018) 10., 113–114. o.

³⁴ Dragana Čvorović, Vári Vince: Az ügyészség és a rendőrség viszonyának reformja a szerb büntetőeljárás törvényben, *Ügyészek Lapja*, 27(2020) 2-3., 100.o.

bizonyító erővel bírhatnak, de nem feltétlenül lesznek ténylegesen is bizonyítékok, mivel azok formális vagyis eljárási garanciák melletti megismétléséről és felvételéről az ügyész dönt.³⁵ Le kell szögezni, hogy a nyomozást megelőző eljárás vezetője az ügyész, aki kötelező utasításokat ad a rendőrségnek bizonyos cselekmények elvégzésére.³⁶ Máskülönben, ha önállóan jár el, úgy a rendőrség is köteles haladéktalanul tájékoztatni az ügyészt a megtett intézkedésekről. A nyomozást megelőző eljárásban a rendőrség az ügyész irányítása és nem felügyelete alatt áll. Az ügyész számára a nyomozást megelőző eljárásban a rendőrséggel szemben erősebb eljárási és jogi cselekvési mechanizmusok állnak rendelkezésére, mint a korábbi előzetes büntetőeljárás során. Ennek megfelelően jogosan merül fel a tisztességes eljáráshoz fűződő alapelv megvalósulása a szerb büntetőeljárásban, ha két olyan fázis van, amelyek csak a formális döntésben, azaz a nyomozás elrendelésében különböznek egymástól, és ha az előzetes nyomozati eljárásban bemutatott bizonyítékok az ítélet ténybeli alapját képezhetik, és arra bírósági döntés is alapozható. Az ügyész kétségtelenül meghatározó szerepet tölt be a nyomozást megelőző eljárásban, de irányító szerepe önmagában nem lehet garancia arra, hogy a nyomozást megkerülve, vagy amellett jusson el az ügyészi szervezet a vádemelés feltételeinek tisztázáshoz.³⁷ Példának okául a gyanú megállapítása és a bizonyítás szempontjából a rendőrség feladata az információgyűjtés olyan személyektől, akik érintkezésbe kerültek a bűncselekménnyel, annak sértettjei vagy tanúi lehetnek. Személyük kiindulópontként szolgálhat az ügyész számára a további tevékenységek megtervezéséhez, így ahhoz, hogy kiből legyenek tanúk vagy szerepeljenek szaktanácsadóként az előzetes szakaszban mindezeket a rendőrség méri fel.³⁸ Azonban, hogy ezekből a személyekből, ténylegesen tanúk legyenek a formális nyomozati szakaszban teljességgel ügyészi kompetencia. Lényegében a két eljárási szakasz azonos eljárási céllal, egyszerre van jelen a szerb büntetőeljárási törvényben.

A magyar eljárási megoldásban a gyanúsintek egymást követik és feltételezik. Egymás mellett lévő azonos büntetőeljárási valószínűség mellett folyó eljárási szakaszok nem léteznek. A Be. elődeitől eltérően önálló részben (kilencedik rész) és kilenc szakaszban (339-347. §) szabályozza a büntetőeljárás önálló részeként az előkészítő eljárást. Az előkészítő eljárás része, ha úgy tetszik, önálló szakasza a büntetőeljárásnak, de nem része a nyomozásnak.³⁹ A nyomozás elrendelése előtt, de már a büntetőeljárás jogi keretein belül a Be. rendelkezései lehetővé teszik a rövid ideig tartó előzetes nyomozást, miközben mind a nyílt, mind a leplezett

³⁵ Čvorović, Dragana – Turanjanin Veljko: Reformed Criminal Procedural Legislation and Legitimacy of Serbian Police in Europe (Doctrine, statistics and consistency), In: *Thematic Conference Proceedings of International Significance. Academy of Criminalistic and Police Studies* (szerk: Đorđević D.),, Belgrade, 2016, 35-50. o.

³⁶ Škuljić Milan: *Criminal procedural law*. Belgrade, Faculty of Law, 2014. 67. o.

³⁷ Čvorović Dragana: Reform of the criminal procedure legislation of the Republic of Serbia- new challenges, *Міжнародної науково-практичної конференції до дня науки «молодіжний науковий юридичний форум» том 1 16-17 травня, міністерство освіти і науки україни національний авіаційний університет навчально-науковий юридичний інститут*, Кіів, 2019а, 234- 238, o.

³⁸ A kódex kifejezetten megtiltja a rendőrség számára az információgyűjtés során az állampolgárok kihallgatását akár tanúként vagy szaktanácsadóként [CPC.. 288. § (2) bek.].

³⁹ Nyiri Sándor: i.m. 8.o.

büntetőeljárásjogi intézkedések alkalmazhatók a gyanú megállapítása vagy megszüntetése érdekében.⁴⁰ Az előkészítő eljárás tehát csak akkor folytatható, ha a rendelkezésre álló adatok bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendők, és megalapozottan feltételezhető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e.⁴¹ Az ügyész eljárási pozíciója bár erősebb az előkészítő eljárásban, mint az ezt követő felderítésben, de nem olyan erős, mint a vizsgálatban. Utóbbira lehet példa az ügyész szerepe a kábítószer fogyasztók esetében alkalmazandó elterelés alkalmazásában.

4243

3.1. Az ügyész szerepe a nyomozás megelőző eljárásban Szerbiában. Az ügyész vezető szerepének az eljárás ezen szakaszában hagyománya van a szerb büntetőeljárás jogban. A korábbi CPC-ben szintén az ügyész volt az előzetes büntetőeljárás vezetője.⁴⁴ Azonban az ügyész vezető szerepe a büntetőeljárás előtti nyomozásban a gyakorlatban gyakran nem járt együtt olyan reális aktusokkal, amelyek lehetővé tették volna annak tényleges gyakorlását.⁴⁵ Így az ügyész a legtöbbször olyan szereplő volt, amelyet a rendőrség kisebb-nagyobb mértékben csak tájékoztatott az elvégzett tevékenységekről, esetleges konzultációval a további lépések irányairól. Éppen ezért is merül fel a kérdés, hogy az ügyész ténylegesen képes-e betölteni vezető szerepét. Számos olyan körülmény mutat arra, amely sokkal inkább korlátozza az ügyész vezető szerepének érvényesülését. Például a rendőrségnek saját tevékenység irányítási körében lehetősége van arra, hogy saját hatáskörén belül, az ügyészségtől teljesen függetlenül döntsön arról, hogy miként használja fel személyi és egyéb erőforrásait, és meghatározza a bűnözés elleni küzdelem fókuszpontjait. Ily módon a rendőrség jelentős befolyással bír arra nézve, hogy az ügyész vezető szerepe általánosságban érvényesülni tudjon a bűnözés azon területein is, amit esetlegesen a rendőrség nem tekint prioritásnak.⁴⁶ Tehát a szerb büntetőeljárásban lényegében ki van szolgáltatva az ügyészség a rendőrség tényleges bűnüldözési erőforrásainak és kapacitásainak. Az adatok gyűjtése és feldolgozása az operatív rendőri tevékenységen belül befolyásolja az ügyészség és a rendőrség közötti erőviszonyokat. A terepen szerzett humánhírszerzéssel kapcsolatban felmerült adatok rendőrség által birtoklása és hozzáférése az egyik fő

⁴⁰ Tóth Mihály: Néhány megjegyzés az új büntetőeljárás törvényhez. *Belügyi Szemle*, 66(2018)3., 61. o.

⁴¹ Polt Péter: A büntetőeljárás törvény újításainak várható hatásai. *Belügyi Szemle*, 66 (2018) 9., 37.o.

⁴² Sivadó, Máté: Pozitív tendenciák az új pszichoaktív szerek ügyében?! In: *Gaál, Gyula; Hautzinger, Zoltán (szerk.) Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig*, Pécs, Magyarország : Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2017, 69-174. o.

⁴³ Sivadó Máté: Kábítószer-bűnözés In: *Barabás, A. Tünde (szerk.) Alkalmazott kriminológia* Budapest, Magyarország, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020, 475-492. o.

⁴⁴ Čvorović Dragana: Public prosecutor as a subject for the protection of fundamental rights and freedoms in the criminal procedural legislation of the Republic of Serbia, In: *IX Міжнародної науково-практичної конференції «юриспруденція в сучасному інформаційному просторі»*, міністерство освіти і науки України національний авіаційний університет, Том 1 1 березня, Київ, 2019/b 270-273. o.

⁴⁵ Lásd a 2001. évi CPC. 46. §. (2) bekezdés 1. pontját

⁴⁶ Banović Božidar: Police and "Parapolice" Powers and Criminal Prosecution, in: *Organization of judiciary and efficiency of judicial protection (European standards and the situation in Serbia) - Criminal legal aspect. Serbian Association for Criminal Law and Practice* (szerk: Bejatović Stanko), Belgrade, 2018, 150-165.o.

oka annak, hogy a rendőrség információs előnyben van az ügyésséggel szemben. Másik oldalról nézve a bűncselekményekkel kapcsolatos feljelentéseket többnyire a rendőrséghez nyújtják be, vagy a rendőrség a leplezett eszközök által jut az elkövetett bűncselekményre vonatkozó kezdeti gyanúhoz.⁴⁷ Ahogy a magyar ügy a szerb büntetőeljárásban az ügyészek a legtöbb esetben nem rendelkeznek megfelelő általános kriminalisztikai, forenzikus és bűnügyi operatív ismeretekkel, amelyek fejlesztése egyébiránt indokolt lenne.⁴⁸ Mindemellett ezek az ismeretek elengedhetetlenül fontosak a vagyon-visszaszerzési eljárás lefolytatáshoz is.⁴⁹ Az ügyésség lényegében a rendőrségtől kapott eredmények hitelességének ellenőrzésére, azaz a rendőrség nyomozati tevékenységének ellenőrzésére szorítkozott, ami igazából nem felelt meg vezetői szerepének. A vezetői funkció azonban kezdeményezést feltételez, nem csupán ellenőrzést, ami a szerbiai gyakorlatban korábban nem nyilvánult meg. Mindezeket szem előtt tartva megállapítható, hogy a rendőrségnek az ügyésségtől való funkcionális függése csak elméleti jellegű volt, mivel a rendőrség az előzetes eljárásban de facto valódi autonómiát élvezett a döntései tekintetében.⁵⁰ A büntetőeljárásban részt vevő szervek közötti hagyományos munkamegosztás, ahol az ügyész a vádhatóság, a rendőrség pedig a bűnügyi nyomozó szerv, ezzel az új koncepcióval veszített jelentőségéből. Mind a bűncselekmények, mind az elkövetők felderítésének területén a kódex kifejezetten szabályozta az ügyész bizonyos jogosítványait, amelyek lehetővé tették, hogy de facto és ne csak de jure legyen az eljárás vezetője. Így például az ügyész utasíthatja a rendőrséget bizonyos intézkedések megtételére a bűncselekmények felderítése és a gyanúsítottak felkutatása érdekében, a rendőrség pedig köteles végrehajtani az ügyész utasítását, és rendszeresen tájékoztatni őt a megtett intézkedésekről.⁵¹

A jogalkotó a korábbiaknál szigorúbban és pontosabban szankcionálja az ügyészi utasítás be nem tartását. A rendőrségnek az ügyésséghez képest vett viszonylagos alkotmányos függetlenségére utal, hogy amennyiben a rendőrség vagy más állami szerv nem jár el, vagy nem úgy jár el az ügyész felszólítására, az ügyész haladéktalanul tájékoztatja a hatóság vezetőjét, és szükség esetén tájékoztathatja az illetékes minisztert, a kormányt vagy az Országgyűlés illetékes munkaszervezetét. Ha a rendőrség vagy más állami szerv az értesítés kézhezvételétől számított 24 órán belül nem tesz eleget az ügyész kérésének, az ügyész fegyelmi eljárás megindítását

⁴⁷ Vári Vince: A nyomozás változó szerepe az új Be.-i törvényben. In: *II. Turizmus és Biztonság Nemzetközi Tudományos Konferencia: Tanulmánykötet Nagykanizsa, Magyarország: Pannon Egyetem Nagykanizsai Kampusz* (szerk.: Kiglics, Norbert), 2017, 136.o.

⁴⁸ Gárdonyi Gergely - Hautzinger Zoltán: A kriminalisztikai kutatások fejlesztésének lehetősége. *Belügyi Szemle*, 69 (2021)10., 1725-1740. o.

⁴⁹ Frigyer László et al: A vagyon-visszaszerzési eljárás és annak szabályozása Magyarországon, *Kritische Zeiten: Zeitschrift für Humanwissenschaften*, (2016)7., 117-127. o.; Máttyás Szabolcs et al: Regulations of asset recovery in the light of criminal cases in Hungary, *Kritische Zeiten: Zeitschrift für Humanwissenschaften*, (2016)7., 34-47. o.

⁵⁰ Bejatović Stanko: The Concept of Investigation and the New CPC., in: *New solutions in the criminal legislation of Serbia and their practical application. Serbian Association for Criminal Law and Practice*, (szerk.: Bejatović Stanko), Belgrade, 2013, 139.o.

⁵¹ CPC. 285.§. (3) bek.

kérheti az általa felelősnek tartott személy ellen, aki nem tett eleget a kérésének.⁵² Az ügyész ilyen hatásköre irányulhat a rendőrség bevonására egy adott ügyben, amelyet az ügyész egy adott időpontban kiemelt fontosságúnak ítél. Elsődlegesen annak megállapítására, hogy vannak-e bűncselekmény elemei, vagy egy már felderített bűncselekmény elkövetőinek felkutatására. Ezen kívül az ügyész utasíthatja a rendőrséget bizonyos konkrét, a bűncselekmény vagy az elkövetők felderítését célzó intézkedések megtételére (olyan operatív és taktikai intézkedések, amelyekre a rendőrség egyébként jogosult, és amelyeket ügyészi utasítás nélkül is elvégezhetne). Az ügyészi utasítás alapján történő fellépés során a rendőrség nem jogosult értékelni az előírt intézkedések megtételének célszerűségét, de tájékoztathatja az ügyészt az utasítás végrehajtása során felmerülő esetleges problémákról. Az ügyészi utasítás alapján történő eljárás kötelezettsége nem zárja ki azt a lehetőséget sem, hogy a rendőrség az ügyésznek egy bizonyos cselekvési módot javasoljon, amely a ténylegesen tapasztalt helyzetet figyelembe véve a legmegfelelőbbnek bizonyul. A fentiekben túlmenően az ügyész vezető szerepe az eljárás ezen szakaszában más módon is megerősödött. Az ügyész jogosult arra, hogy a nyomozást megelőző eljárás során a rendőrségtől átvegye annak az intézkedésnek a végrehajtását, amelyet a rendőrség a törvény értelmében saját maga vállalt.⁵³ Ebben az eljárásban a rendőrség által a bűncselekmények és azok elkövetőinek felderítése érdekében tett bármely intézkedésről van szó.

3.2. Az ügyész szerepe Magyarországon a nyomozásban és az előkészítő eljárásban. Magyarországon a két hatóság közötti kapcsolatrendszer másként fest. Az Alaptörvény értelmében a nyomozó hatóság önálló nyomozását az ügyész felügyeli. Miután a Be.-ben a felderítési és vizsgálati szakasz külön vált a nyomozáson belül, úgy ez a rendelkezés indokoltta tette, az ügyészi szerepkörök e kettősség mentén történő elválasztását is. A büntető eljárásjog-tudomány a tényállás, illetve az elkövető kilétének megállapítását és a bizonyítékok összegyűjtését tekinti felderítésnek.⁵⁴ Ebből következő módon a felügyelet kifejezés értelmezése az eltérő nyomozati tevékenységeket igénylő eljárási szakaszokra külön bontva végezhető el. A nyomozó hatóság az előkészítő eljárás és a felderítés során önállóan, a vizsgálat során az ügyészség irányításával jár el.⁵⁵ A felügyelet és irányítás ügyészségi körbe utalásának kimunkált jogelméleti alapjai vannak a magyar büntetőeljárásjogban, az nem a korábbi szocialista modell integrálta a jogalkalmazásba.⁵⁶ Az önállóság tartalmát az ügyészség irányítása mellett folytatott vizsgálati szakaszra nézve úgy határozza meg⁵⁷, hogy az önállóan elvégzett eljárási cselekményekről a nyomozó hatóság köteles *utólag* beszámolni az ügyészségnek. Az utólagos beszámolási kötelezettségből az következik, hogy az önálló eljárás során elvégzett nyomozási

⁵² CPC. 44.§. (2) és (3) bek.

⁵³ CPC. 282.§. (4) bek.

⁵⁴ Balláné: i.m. 48.o.

⁵⁵ Be. 31.§. (2) bekezdés

⁵⁶ Bócz Endre *Büntetőeljárás jogunk kalandjai. Sikerek, zátonyok és vargabetűk*, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2006, 71.o.

⁵⁷ Be. 392. §. (5) bek.

cselekményekről az ügyészség fő szabály szerint előzetesen nem értesül.⁵⁸ Az ügyészség a bűncselekmény gyanújának megállapítása érdekében a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott esetekben előkészítő eljárást folytat, illetve felügyeli más szerv előkészítő eljárásának törvényességét. Az ügyészség a vádemelés feltételeinek megállapítása érdekében a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott módon felügyeli a felderítés törvényességét⁵⁹, irányítja a vizsgálatot, bizonyos esetekben ügyészségi nyomozást végez, vagy nyomozást végeztet a nyomozó hatósággal.⁶⁰ A vizsgálat során az ügyészség a büntetőeljárás hatékony és a lehető leggyorsabb lefolytatása érdekében rendelkezik az ügyről, a nyomozás során elvégzendő feladatokról.⁶¹ Az előkészítő eljárás és a nyomozás során az ügyészség a jogszabályban meghatározott jogai gyakorlásával minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy az előkészítő eljárást folytató szerv, illetve a nyomozó hatóság tevékenységét törvényesen, az emberi jogok tiszteletben tartásával, a bűncselekmény gyanújának megállapítása, illetve a vádemelés kérdésében történő döntésre alkalmas módon teljesítse. Az előkészítő eljárásra és a nyomozásra vonatkozó intézkedéseikért, az általa elvégzett eljárási cselekmények, az általa tett intézkedések és meghozott határozatok megalapozottságáért, jogszerűségéért az ügyészség felelős. Az ügyészség elbírálja a nyomozás során előterjesztett, a feladatkörébe tartozó jogorvoslati kérelmeket. Az ügyészség gondoskodik arról, hogy a nyomozás során a büntetőeljárásban részt vevő személyek jogai érvényesüljenek. Az ügyészség tevékenysége tehát a nyomozás egész spektrumára kiterjed, egészen az ügy megindításától a fogvatartás törvényességének felügyeletéig.⁶² A fogva levő terhelt esetében, mint rendelkezési jogkör gyakorlója is eljár.⁶³ A Be. az ügyészség diszkrecionális jogkörét a nagyobb döntési szabadság biztosításával és az ügyészség feladatainak növelésével kibővítette a vádemelés alternatív jogintézményeinél, így az opportunitás egyre jobban teret hódít.⁶⁴ A törvény az opportunus intézkedések kivételével, ha megvannak a bírósági eljárás ténybeli és jogi feltételei, az ügyészt vádemelésre szólítja fel; a vádemelés alól nem adnak felmentést.⁶⁵ A törvényes vád a bíróság igazságszolgáltatási tevékenységének előfeltétele, és egyszersmind meghatározza annak tartalmát, azaz törvényes kereteit is.⁶⁶ Közvádliként tehát az ügyészség dönt

⁵⁸ Terrorizmus és Pénzmosás és Katonai Ügyek Főosztálya, 4582/2018/1. sz. intézkedés 2. bekezdése (a gyanúsíthatóság tárgyában történő, előzetes ügyészi állásfoglalással kapcsolatos iránymutatás tervezetének véleményezése)

⁵⁹ Ami a nyomozás feletti felügyelet. Lásd.: Ütv., 2.§ (1) bek. a) pont

⁶⁰ Ütv. 17. § (1) bekezdés a) pont

⁶¹ Fantoly Zsanett: On the Peculiarities of the New Hungarian Criminal Procedure Act, *ZBORNIK RADOVA PRAVNI FAKULTET (NOVI SAD)* 55 (2021)4., 1275.o.

⁶² Vókó György: *Magyar büntetés-végrehajtási jog*. Dialóg Campus. Budapest-Pécs, 2006. 412.o.

⁶³ Czenczer Orsolya: A büntetés-végrehajtási intézetek történetisége: a büntetések végrehajtásának egyes módzatai és intézményei a kezdetektől a rendszerváltásig (1989). *COLLEGA: Szakmai folyóirat* (1417-8079): 10 (2006)2-3 84-93. o.

⁶⁴ Horgos Livia: A ius puniendi jogállami tartalmának kiteljesedése. In *Szabó Cs. & Molnár D. (Szerk.), Studia Doctorandorum Alumnae, Válogatás a DOSz Alumni Osztály tagjainak doktori munkáiból. II. kötet*, Budapest, 2021. 159. o.

⁶⁵ Bárd Károly: *A büntető hatalom megosztásának buktatói*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp., 1987, 84-85.o.

⁶⁶ Czédli-Deák Andrea: A vád törvényessége az elmélet és a gyakorlat tükrében, *Büntetőjogi Szemle*,

a vádemelésről, vagy az eljárás más, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott módon történő befejezéséről.

3.3. A nyomozás megindítása és a feljelentések kezelése Szerbiában és Magyarországon. A büntető feljelentésekről való döntés az illetékes ügyész kizárólagos kompetenciájába tartozik Szerbiában. A feljelentést írásban, szóban vagy más módon tehetik meg. Ha a feljelentést szóban nyújtják be, erről jegyzőkönyv készül, és a feljelentőt figyelmeztetik a hamis bejelentés következményeire. Ha a feljelentést telefonon vagy más távközlési eszközzel közlik, hivatalos feljegyzés készül, ha pedig a feljelentést e-mailben nyújtják be, azt a hatóságok megfelelő adathordozóra mentik és kinyomtatják. Amennyiben a feljelentést a rendőrséghez (ami általános gyakorlat), az ügyészséghez vagy az ügyben nem illetékes bírósághoz nyújtják be, a feljelentést átveszik, és haladéktalanul továbbítják az illetékes ügyészségnek.⁶⁷

Az ügyésznek a feljelentésekkel kapcsolatos intézkedése elsősorban a feljelentések tartalmától és a feljelentésekhez csatolt esetleges mellékletek tartalmától függ. E kritérium alapján, ha az ügyész a feljelentés alapján nem tudja pontosan megítélni a feljelentésben foglalt állítások valóságtartalmát, ahogy azt sem tudja eldönteni, hogy a feljelentésben szereplő adatok elegendő alapot a nyomozás lefolytatására vonatkozó döntéséhez, abban az esetben a következő módokon járhat el:

- maga gyűjti össze a szükséges adatokat;
- felkéri a feljelentőt további információ, adat rendelkezésre bocsátásra;
- felkérést nyújt be az állami és egyéb szervekhez és jogi személyekhez, hogy bocsássák rendelkezésére a szükséges adatokat, akik az ügyész kérésére kötelesek eljárni.

Az ügyész kérésének nem teljesítése esetén a felelős személy rendbírsággal sújtható, és ha továbbra is megtagadja a szükséges információk átadását, ismét ugyanilyen büntetéssel sújtható. A pénzbírságról az ügyész dönt. A pénzbírságot kiszabó határozat elleni fellebbezésről az eljáró bíró dönt, feltéve, hogy a fellebbezés nem késlelteti a határozat végrehajtását.⁶⁸

Az ügyész leggyakrabban úgy szokott eljárni a gyakorlatban, hogy olyan helyzetekben, amikor ő maga nem tudja megtenni a szükséges intézkedéseket, a rendőrséget kéri fel a releváns információk összegyűjtésére és egyéb intézkedések megtételére a bűncselekmény és az elkövető felderítése érdekében. A rendőrség köteles az ügyész kérésének eleget tenni, és legkésőbb a kérés kézhezvételétől számított 30 napon belül tájékoztatni őt a megtett intézkedésekről és cselekményekről. Az ügyészi kérés teljesítésének elmulasztása esetén az ügyésznek lehetősége nyílik, hogy fegyelmi eljárást kezdeményezzen az utasítást mulasztó rendőrökkel szemben. Az ügyész kötelessége, hogy az információgyűjtés, azaz az adatszolgáltatás során körültekintően járjon el, ügyelve arra, hogy ne sérüljön annak

(2016) 1–2, 4.o.

⁶⁷ CPC. 281. §.

⁶⁸ CPC. 282. §. (1), (2), (3) bek.

a személynek a becsülete és jó hírneve, akit az adatkérés érint.⁶⁹

Az ügyész a büntető feljelentést határozattal elutasítja, ha a feljelentésből az következik, hogy:

- a bejelentett cselekmény nem olyan bűncselekmény, amely miatt hivatalból büntetőeljárás indul;
- a bűncselekmény elévült, vagy a bűncselekmény amnesztia vagy kegyelem hatálya alá tartozik,
- vagy egyéb olyan körülmények állnak fenn, amelyek tartósan ellehetetlenítik a büntetőeljárást;
- nincs alapos gyanú arra, hogy olyan bűncselekményt követtek el, amely miatt hivatalból büntetőeljárás indul.

Az ügyész nyolc napon belül tájékoztatja a sértettet a feljelentés elutasításáról, valamint annak indokairól, és tájékoztatja az őt ilyen esetben megillető jogokról. Ha a feljelentést a rendőri szerv tette, tájékoztatja a szervet az elutasításról.⁷⁰ A feljelentés elutasítása nem jelenti automatikusan az adott ügygel kapcsolatos további munka megszüntetését. Ellenkezőleg, amennyiben a feljelentés elutasítását követően az ügyész olyan adatokkal találkozik, amelyek a törvényesség és a hivatalból való eljárás elve alapján az erre előírt intézkedések megtételének indokoltsága mellett szólnak⁷¹, a feljelentés átvételére általánosságban előírt módon jár el.⁷²

Az ügyek zöme itthon is feljelentés vagy a hivatali hatáskörben való tudomásra jutás alapján a nyomozó hatóság saját kezdeményezése alapján indul el. A nyomozó hatóság a felderítés során különösen a bűncselekmény tárgyi és alanyi oldalához tartozó tényeket, az elkövető kilétének és tartózkodási helyének megállapításához szükséges tényeket, valamint a joghátrány alkalmazása szempontjából különös jelentőséggel bíró tényeket vizsgálja.⁷³ A nyomozó hatóságnál tett feljelentést az ügyészség általánosságban csak akkor bírálja el, ha a döntésre a nyomozó hatóság nem jogosult. Ilyen eset, amikor a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy az ügy, illetve más büntetőügy felderítéséhez, bizonyításához hozzájárulva olyan mértékben együttműködik, hogy az együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek.⁷⁴ Minden más esetben a nyomozó hatóság önálló hatáskörben elbírált és elutasított feljelentése ellen benyújtott panaszt alapján bírálja el az ügyészség a nyomozó hatóság határozatát, amely során már jogorvoslati jogkörét gyakorolja. Az ügyészség tehát akkor jár el helyesen, ha a nála tett feljelentést közvetlenül az elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnak küldi meg, azzal, hogy a nyomozó hatóság az elbírálás eredményéről tájékoztassa az arra jogosultakat.⁷⁵ Dönthet úgy, hogy a feljelentés

⁶⁹ CPC. 282.§. (4) bek.

⁷⁰ CPC. 284. §. (1) bek.

⁷¹ CPC. 284. §. (2) bek.

⁷² Bejatović Stanko: *Criminal procedure law*. Belgrade: Official Gazette, 2014.

⁷³ NYER 133.§.

⁷⁴ Be. 382.§.

⁷⁵ Be. 375. § (3) bek., illetve a 381. § (2) bek.

kiegészítésére szorul, ilyenkor az erről készült feljegyzés,⁷⁶ a feljelentés kiegészítéséről történt rendelkezést, a teljesítéssel megbízott megjelölését és a teljesítés határidejét tartalmazza. Továbbá a nyomozás elrendeléséről készült feljegyzésben az ügyészség megjelöli azt a bűncselekményt, melynek a gyanúja álláspontja szerint megállapítható. Ha a feljelentés kiegészítése mellett dönt, akkor elvégzendő feladatok célját, tartalmát és az ahhoz igénybe vehető eszközöket a nyomozó hatóság számára külön átiratban meg kell jelölni.⁷⁷ Az ügyészség az általa megválasztott módon ellenőrzi azt, hogy a nyomozó hatóság a nyomozásról, illetve a feljelentés elutasításáról törvényesen rendelkezett-e.

A nyomozó hatóság még a felderítésben sem áll erős ügyészi kontroll alatt. Amit jól szemléltet, hogy csupán hat havonta köteles az ügyész felé beszámolni a nyomozás állásáról. A nyomozó hatóság nyomozási tervet csak abban az esetben készít, amennyiben bonyolult ténybeli és jogi megítélésű az ügy, továbbá közös nyomozócsoport létrehozása esetén, illetve ha a nyomozó hatóság arra felhatalmazott vezetője erről külön rendelkezik. Ilyenkor ennek megküldésével teljesíti a beszámolási kötelezettségét az ügyészség felé. Ennek hiányában a beszámolásnak tartalmaznia kell a nyomozás tárgyát képező bűncselekmény történeti tényállásának a bűncselekmény törvényi tényállási elemeihez igazodó rövid leírását, és a bűncselekmény büntető törvénykönyv szerinti minősítését, továbbá annak leírását, hogy milyen körben, összefüggésben és részletességgel kell tisztázni a bizonyítandó tényeket. Amelyek sajátos vonása a bizonyító erő. A bizonyító erő a bizonyítási eszköz azon tulajdonsága, melynek folytán az ügyész, vagy a bíróság meggyőződésének befolyásolására alkalmas.⁷⁸

Magyarországon ügyészi oldalról a feljelentés elutasításának van jelentősége, mivel csak az az eset fogadható el az előkészítő eljárás indokául, ha a gyanú hiányát állapítja meg a nyomozó hatóság és ezért nem rendeli el a nyomozást. Ha például a bűncselekmény hiánya, vagy más büntethetőséget kizáró ok áll fenn, az semmiképpen sem jelenthet alapot az előkészítő eljárás megindítására. A nyomozó hatóság előkészítő eljárás elrendeléséről tájékoztatja az ügyészséget, tisztázni kell, hogy azt megelőzte-e feljelentés elutasítása, és be kell szerezni a feljelentés iratait.⁷⁹ Amennyiben a feljelentés elutasításának törvényes jogcíme nem a gyanú hiánya volt,⁸⁰ úgy az adatkérésre, illetve a lepezett eszköz alkalmazására irányuló engedélyt, indítványtételt meg kell tagadni, és intézkedni kell az előkészítő eljárás megszüntetése iránt. Mivel a feljelentés elutasítása esetén a feljelentést elutasító szerv már nyomban dönt az előkészítő eljárás feljelentésben foglalt információ alapján történő elrendeléséről, az előkészítő eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik.⁸¹ Az előkészítő eljárás megindításának és folytatásának

⁷⁶ Be. 361. § (2) bek.

⁷⁷ Be. 380. § (2) bek.

⁷⁸ Móra Mihály: A bizonyítás fogalma, tárgya és a bizonyítékok mérlegelése a büntetőeljárásban, Jogtudományi Közlöny, (1960) 12., 664.o.

⁷⁹ 9/2018. (VI. 29.) LÜ utasítás az ügyésznek az előkészítő eljárásokról, a nyomozás és a jogerős intézkedések felügyeletéről, irányításáról szóló feladatairól, 35.§. (1) bek.

⁸⁰ Be. 381. § (1) bek. b) pont

⁸¹ NYER. 95.§. (2) bek. alapján

nem akadály a feljelentés elutasítása ellen panasszal éltek. Így amennyiben az ügyészség nem avatkozik be időben, akkor nem törvényes az előkészítő eljárás elrendelése. Másik oldalról az ügyésznek ki kell szűrni azokat az ügyeket, melyek anyagi vagy eljárásjogi okból nem alkalmasak a büntetőeljárásra, illetve amelyekben nem szükséges a bíróság előtti felelősségre vonás.⁸²

4. Összegzés

Ahogy a CPC, úgy a Be. is számos újítást hozott a büntetőeljárás kezdeti szakaszába. A tanulmány két fontos kérdést vett górcső alá. Az első a főbb büntetőeljárás alanyok – különösen az ügyész – jelentősen megváltozott szerepére és hatáskörének átalakítása. A másik újdonság a nyomozati szakasz átalakítása mindkét ország büntetőeljárásában. A büntetőeljárás alanyok eljárási helyzetének és az eljárás jellegének megváltozása annak a jogalkotói szándéknak az eredménye, hogy a jogalkotó meg kívánta teremteni a hatékonyabb büntetőeljárás egészének normatív alapját. Ami a nyomozást megelőző eljárást illeti Szerbiában, az új döntési lehetőségeivel az ügyész nemcsak az előzetes eljárás teljesen domináns alanyává vált, hanem olyan hatósági szereplővé, amely aktívan és közvetlenül felügyeli és ellenőrzi az eljárás ezen szakaszában elsősorban a rendőrség, de más állami szervek által végzett valamennyi cselekményt. Az elemzett kérdések közül vitathatatlan, hogy a CPC jelenlegi formájában mégsem nyújt megfelelő normatív alapot a kívánt hatékonyság eléréséhez. Kiváltképpen azért, mert a nyomozás kezdetéhez kapcsolódó párhuzamos eljárási szakaszokat nem szüntette meg. Ugyanis az ügyész által szigorúan irányított előzetes nyomozati eljárásban azonos gyanúsítási fokozattal kezdeményezhető „*in personam*”, konkrét személlyel szemben megindított olyan eljárási szakasz, amely lényegében nem különbözik a rendőrség által lefolytatott általános nyomozástól. Ezért az említett két eljárási szakasz nem egymásra épül, hanem egymással verseng, méghozzá az ügyész eltérő hatásköri szerepével. A szerb büntetőeljárás törvény egy olyan megoldást választott, amely az ügyészre és nem a rendőrségre bízta az „előzetes ügyselektációs” mechanizmust működtetését, ezért a büntető eljárás sarokpontját jelentő eljárás megindításához kapcsolódó legfontosabb döntési pozíciókat az ügyészre ruházta. Ezt annak árán tette meg, hogy ezzel a rendőrség nyomozati hatásköreivel átfedés keletkezett, illetve tevékenységben inkonzisztenssé vált a büntetőeljárás kezdeti nyomozati szakasza. Olybá tűnik, hogy a hivatalból való eljárás elve miatt a szerb büntetőeljárásokban is esszenciális jelentőséggel bír az ügyészi dominancia és kontroll feltételeinek biztosítása és működtetése az esetlegesen „kényes” ügyekkel kapcsolatos büntetőeljárások „nem kívánatos” kimenetelére tekintettel. Erre egy sajátos eljárási eszközrendszert, a megduplázott, és a hagyományos rendőri nyomozásokkal érdemben konkuráló eljáráskezdeti szakaszt vezette be, ahol viszont egyértelműen az ügyészi eljárási pozíció lett a meghatározó, minden jelentős döntési kérdésben. Nyilvánvaló, hogy ez a megoldás nem szolgálja egy hatékony büntetőeljárással

⁸² Jármay Tibor: Gondolatok a bizonyítás egyes kérdéseiről, in: *Ad Futuram Memoriam, Tanulmányok Cséka Ervin 85. születésnapja tiszteletére* (szerk: Nagy Ferenc), Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2007., 57.o.

szemben megfogalmazható általános elveket, még akkor sem, ha a rendőrség és az ügyészség közötti informális együttműködés egyébként megfelelő szintű.

A hazai rendszerben az eljárás megindításáról szóló döntés zömében a rendőrség kompetenciájába tartozik, ahogy a bűncselekmény gyanújához szükséges gyanú megállapítása is. Habár az előkészítő eljárásban az ügyész a későbbi, felderítési szakaszhoz képest erősebb felügyeleti eszközöket kapott. Ebből következően, ha az előkészítő eljárást nem az ügyészség végzi, a szerv az előkészítő eljárás elrendelését követő 24 órán belül tájékoztatja az ügyészséget az előkészítő eljárás szükségességét megalapozó adatokról, az alkalmazni kívánt leplezett eszközökről és a tervezett eljárási cselekményekről legalább kéthavonta tájékoztatja az ügyészséget.⁸³ Addig a felderítési szakaszban csupán fél éves időközökkel írja elő a törvény a kötelező beszámolót a nyomozás állásáról.⁸⁴ Magyarországon az ügyész a nyomozás vizsgálati része feletti irányítási jogkörrel korlátlan lehetőséggel bír arra nézve, hogy az ügyet bíróságon folytassa, vagy esetleg megszüntesse. Ennek kézzel fogható gyakorlati következménye a Be. hatályba lépését követően a vizsgálati szakaszban lévő határidők hosszabbodása, vagyis a nyomozati szakasz elhúzódása lett.⁸⁵ Itthon a jellemzően az előkészítő eljárásban végzett leplezett eszközök engedélyezésének jelentősebb hányada bírósági hatáskörbe van utalva. Így bármennyire is az ügyész dönt az ügyek kimeneteléről, könnyen előfordulhat olyan eset, amikor egy már folyamatban lévő pl. lehallgatás során merül fel olyan bizonyíték, amely személyre irányuló megalapozott gyanút dokumentált formában tartalmaz. Amiből következően az eljárás megindítása a már említett *officialitás elv* alapján kötelező szabályként jelenik meg, melyre ráhatása már az ügyésznek sem lehet. Ezzel szemben a szerb büntetőeljárásban ez a szakasz szoros ügyészi felügyelet alatt áll, vagyis hasonló esetben az ügyészi szerep lesz a döntő. Az összehasonlítás alapján mindkét ország büntetőeljárása tartalmaz a büntetőeljárás kezdeti szakaszára nézve olyan megoldást, amely nem segíti elő a büntetőeljárás gyorsítását és a hatékonyság követelményeinek teljesülését. Úgy vélem, hogy a büntetőeljárás hatékonyságának javítása legkevésbé sem valósítható meg csupán gyorsítással, egyszerűsítéssel, az átfedésben lévő eljárási szakaszok felszámolásával, esetlegesen egyes eljárási szakaszok kiiktatásával. Ezekkel párhuzamosan éppen az eljárási un. procedurális igazságosság szempontjainak⁸⁶ és az igazságszolgáltatás ellenőrző szerepének növelésére, illetve kiterjesztésére van szükség.

⁸³ Fantoly Zsanett - Budaházi Árpád: Introduction to the New Hungarian Criminal Procedure (Part II), *Jogelméleti Szemle*, 21 (2021) 2., 74-102. o., 82-84. o.

⁸⁴ NYER. 133. §.

⁸⁵ Vári Vince: Elterelés és az ügyész – nyomozó hatóság kapcsolata a nyomozásban In: *III. Turizmus és Biztonság Nemzetközi Tudományos Konferencia: tanulmánykötet* (szerk. Marton Zsolt, Németh Krisztián, Péter Eszter), Nagykanizsa, Magyarország, Pannon Egyetem Nagykanizsai Kampusz, 2019, 52-61.o. 59.o.

⁸⁶ Vári Vince: Az eljárási (procedurális) igazság jelentősége a rendőri munkában In: *Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére : Navigare necesse est*, (szerk.: Barabás, Andrea Tünde; Christián, László.) Budapest, Magyarország, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2021, 509-518. o. 510.o.

Irodalomjegyzék

- Balláné Füsztér Erzsébet. - Borszéki Győző - Lakatos János: *Kriminálmetodológia*, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2000.
- Banović Božidar: Police and "Parapolice" Powers and Criminal Prosecution, in: *Organization of judiciary and efficiency of judicial protection (European standards and the situation in Serbia) - Criminal legal aspect. Serbian Association for Criminal Law and Practice*, (szerk: Bejatović Stanko),, Belgrade, 2018, 150-165. o.
- Banović Božidar: Police and "Parapolice" Powers and Criminal Prosecution, in: *Organization of judiciary and efficiency of judicial protection (European standards and the situation in Serbia) - Criminal legal aspect. Serbian Association for Criminal Law and Practice* (szerk: Bejatović Stanko), Belgrade, 2018, 150-165.o.
- Bárd Károly: *A büntető hatalom megosztásának buktatói*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1987.
- Bejatović Stanko: *Criminal procedure law*. Belgrade: Official Gazette, 2014.
- Bejatović Stanko: *Reform of Criminal Procedural Legislation of Serbia and International Legal Standards*, Journal of Criminology and Criminal Law. Belgrade, Serbia. 2016.
- Bejatović Stanko: The Concept of Investigation and the New CPC., in: *New solutions in the criminal legislation of Serbia and their practical application. Serbian Association for Criminal Law and Practice*, (szerk.: Bejatović Stanko), Belgrade, 2013.
- Bócz Endre: Az ügyészség alkotmányos helyzetéről. *Ügyészségi Értesítő*, (1994) 3.
- Bócz Endre: *Büntetőeljárás jogunk kalandjai. Sikerek, zátonyok és vargabetűk*, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2006.
- CDL-AD(2010)040. (megtekinthető: <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD%282010%29040-e>)
- Czenczer Orsolya: A büntetés-végrehajtási intézetek történetisége: a büntetések végrehajtásának egyes módozatai és intézményei a kezdetektől a rendszerváltásig (1989). *COLLEGA*, 10 (2006)2-3., 84-93. o.
- Čvorović Dragana – Turanjanin Veljko: Reformed Criminal Procedural Legislation and Legitimacy of Serbian Police in Europe (Doctrine, statistics and consistency), In: *Thematic Conference Proceedings of International Significance. Academy of Criminalistic and Police Studies* (szerk: Đorđević D.),, Belgrade, 2016, 35-50. o.
- Čvorović Dragana, Vári Vince: Az ügyészség és a rendőrség viszonyának reformja a szerb büntetőeljárás törvényben, *Ügyészek Lapja*, 27(2020) 2-3., 97-109.o.
- Čvorović Dragana: Police as a Subject of the Concept of Prosecutorial Investigation according to the Working Version of the Criminal Procedure Code from 2010. in: *New solutions in criminal procedure legislation - theoretical and*

- practical aspect. Serbian Association for Criminal Law and Practice* (szerk: Bejatović Stanko), Belgrade, 2014, 187-199. o.
- Čvorović Dragana: Public prosecutor as a subject for the protection of fundamental rights and freedoms in the criminal procedural legislation of the Republic of Serbia, *In: IX Міжнародної науково-практичної конференції «юриспруденція в сучасному інформаційному просторі», міністерство освіти і науки україни національний авіаційний університет, Том I 1 березня, Київ, 2019/b., 270-273. o.*
 - Čvorović Dragana: Reform of the criminal procedure legislation of the Republic of Serbia- new challenges, *Міжнародної науково-практичної конференції до дня науки «молодіжний науковий юридичний форум» том і 16-17 травня, міністерство освіти і науки україни національний авіаційний університет навчально-науковий юридичний інститут, Київ, 2019a, 234-238. o.*
 - Čvorović Dragana: The Public Prosecutor as a Powerful Figure of the Modern Criminal Procedural Legislation, *Crime and Society of Serbia. Institute for Criminological and Sociological Research, Belgrade, 2015, 80- 95. o.*
 - Czédli-Deák Andrea: A vád törvényessége az elmélet és a gyakorlat tükrében, *Büntetőjogi Szemle, (2016)1–2, 3–22. o.*
 - Fantoly Zsanett - Budaházi Árpád: Introduction to the New Hungarian Criminal Procedure (Part II)., *Jogelméleti Szemle, 21 (2021) 2., 74-102. o.*
 - Fantoly Zsanett: On the Peculiarities of the New Hungarian Criminal Procedure Act, *ZBORNIK RADOVA PRAVNI FAKULTET (NOVI SAD), 55 (2021) 4., 1267-1283. o.*
 - Finkey Ferenc: *A magyar büntető perjog tankönyve.* Grill Károly Könyvkiadóvállalata. Budapest, 1916.
 - Gárdonyi Gergely - Hautzinger Zoltán: A kriminalisztikai kutatások fejlesztésének lehetősége. *Belügyi Szemle, 69 (2021)10., 1725-1740. o.* <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.3>
 - Hack Péter, Viták az ügyészségről. *Beszélő, 8 (2003)12.*
 - Hack Péter: Az ügyészség alkotmányos helyzete és az új büntetőeljárás törvény. *Magyar Jog. (1998) 6., 335-339.o.*
 - Hack Péter: *Az ügyészség.* MTA TK Jogtudományi Intézet, 2014.
 - Horgos Livia: A ius puniendi jogállami tartalmának kiteljesedése. In *Szabó Cs. & Molnár D. (Szerk.), Studia Doctorandorum Alumnae, Válogatás a DOSz Alumni Osztály tagjainak doktori munkáiból. II. kötet, Budapest, 2021.*
 - Jakab András: *Az új Alaptörvény keletkezése és gyakorlati következményei.* HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Budapest, 2011.
 - Ilić Goran: Position of the Public Prosecutor according to the new CPC. In: *Current Issues of the Criminal Legislation (normative and practical aspect).* Serbian Association for Criminal Law Theory and Practice (szerk: Bejatović Stanko), Belgrade, 2012, 160–165. o.
 - Jármái Tibor: Gondolatok a bizonyítás egyes kérdéseiről, in. *Ad Futuram Memoriam, Tanulmányok Cséka Ervin 85. születésnapja tiszteletére* (szerk: Nagy Ferenc), Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2007.

- Kiss Anna - László Balázs: A modern ügyészség kialakulása és típusai a kontinentális Európában. *Ügyészek Lapja*, 28 (2021) 3, 65-74.o.
- Ligeti Miklós: Az ügyészség mint a büntetőpolitika szereplője In: A büntető hatalom korlátainak megtartása : A büntetés mint végső eszköz : Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére (szerk.: Borbíró Andrea, Inzelt Éva, Kerezi Klára, Lévay Miklós, Podoletz Léna), Budapest, Magyarország, ELTE Eötvös Kiadó, 2014.,327-339. o.
- Lőrinczi György: A magyar jogállamiság egyik feltétele: a kormánytól független ügyészség? *Magyar Jog*, 1991. november, 665-672.o.
- Mijalković Saša - Čvorović Dragana - Turanjanin Veljko : Efficiency as an International Standard in Criminal Procedural Legislation of the Republic of Serbia-Toward European Union. in: *Towards a better future: Democracy, EU Integration and Criminal Justice. Faculty of Law, „St. Kliment Ohridski” University- Bitola, Republic of North Macedonia (szerk: Ilík Goran)*, 2019. 134-147.o.
- Móra Mihály: A bizonyítás fogalma, tárgya és a bizonyítékok mérlegelése a büntetőeljárásban, *Jogtudományi Közlöny*, (1960) 12.
- Nemes Nikolett: Az ügyészi függetlenség összehasonlító vizsgálata. *Comparative Law Working Papers*, 1(2019)4–5.
- Nyiri Sándor: A nyomozó hatóságok és az ügyészség kapcsolata a büntetőeljárásról szóló törvényben. *Belügyi Szemle*, 66 (2018) 6., 5-16. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.6.1>.
- Frigyer László, Mátyás Szabolcs, Nyitrai, Endre, Bezsenyi Tamás: A vagyonszerezési eljárás és annak szabályozása Magyarországon, *Kritische Zeiten: Zeitschrift fur Humanwissenschaften*, (2016) 7., 117-127. o.
- Mátyás Szabolcs, Frigyer László, Bezsenyi, Tamás, Nyitrai Endre: Regulations of asset recovery in the light of criminal cases in Hungary, *Kritische Zeiten: Zeitschrift fur Humanwissenschaften*, (2016)7., 34-47. o.
- Nyitrai Endre (2018): Az interoperabilitási e-nyomozás alapjai, *Belügyi Szemle*, 66 (2018)10. 113–114.o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.10.7>
- Polt Péter – Varga Zs. András (szerk.): *Az ügyészek nagy kézikönyve*, Budapest, Complex kiadó, 2013.
- Polt Péter: A büntetőeljárás törvény újításainak várható hatásai. *Belügyi Szemle*, 66 (2018) 9., 29-38. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.9.2>
- Sivadó, Máté: Pozitív tendenciák az új pszichoaktív szerek ügyében?! in: *Gaál, Gyula; Hautzinger, Zoltán (szerk.) Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig*, Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2017, 69-174. o.
- Sivadó Máté: Kábítószer-bűnözés In: *Barabás, A. Tünde (szerk.) Alkalmazott kriminológia*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020, 475-492. o.
- Škulic Milan: *Bases of Criminal Investigation, Journal of Criminology and Criminal Law*. Serbian Association for Criminal Law and Practice, Belgrade, 2011.
- Škulic Milan: *Criminal procedural law*. Belgrade, Faculty of Law, 2014.
- Tóth Mihály: Néhány megjegyzés az új büntetőeljárás törvényhez. *Belügyi Szemle*, 66 (2018) 3., 55-71.o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.3.4>.

-
- Varga Zs. András: Ügyészség, in: *Bevezetés az alkotmányjogba* (szerk. Trócsányi László – Schanda Balázs), HVG-ORAC Lap-és Könyv Publisher Kft., Budapest, 2016.
 - Vári Vince: A nyomozás változó szerepe az új Be.-i törvényben. *In: II. Turizmus és Biztonság Nemzetközi Tudományos Konferencia: Tanulmánykötet Nagykanizsa, Magyarország: Pannon Egyetem Nagykanizsai Kampusz* (szerk.: Kiglics, Norbert), 2017, 128-136. o.
 - Vári Vince: Az eljárási (procedurális) igazság jelentősége a rendőri munkában *In: Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére : Navigare necesse est*, (szerk.: Barabás, Andrea Tünde; Christián, László.) Budapest, Magyarország, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2021, 509-518. o.
 - Vári Vince: Elterelés és az ügyész – nyomozó hatóság kapcsolata a nyomozásban *In: III. Turizmus és Biztonság Nemzetközi Tudományos Konferencia: tanulmánykötet* (szerk. Marton Zsolt, Németh Krisztián, Péter Eszter), Nagykanizsa, Magyarország, Pannon Egyetem Nagykanizsai Kampusz, 2019, 52-61.o.
 - Vókó György: *Magyar büntetés-végrehajtási jog*. Dialóg Campus. Budapest-Pécs, 2006.
-
-